

עדכון חקיקה:

חוק הגבלת שירותי שמירה בבתים משותפים, התשס"ח-2008

ביום 3.11.2008 התקבל חוק הגבלת שירותי שמירה בבתים משותפים, פרי יוזמתם של חברי ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, והוא יכנס לתוקפו בימים אלה. הוראתה המרכזית של החוק קובעת כי ככלל, תיאסר שמירה חמושה ברכוש משותף בבית משותף המשמש בעיקרו למגורים, ובשטח שאינו ברשות היחיד הסמוך לבית, אלא אם כן קצין משטרה שדרגתו רב-פקד ומעלה אישר זאת.¹ בנוסף, רשאי קצין משטרה כאמור, לבקשת מחזיק בדירה בבית משותף, לאסור שמירה בבית משותף אף אם אינה חמושה, או להתנותה בתנאים, אם קיים חשש שהשמירה תביא לפגיעה בשלומם או בביטחונם של אדם, בשלום הציבור או בסדר הציבורי.²

הרקע לחוק, כפי שנלמד מדברי ההסבר,³ הוא התופעה ההולכת וגוברת של הצבת שומרים, חמושים ושאינם חמושים, בבתי מגורים ובסמוך להם, הנשכרים על ידי הדיירים המתגוררים באותם בתים כדי לשמור על רכושם או על ביטחונם. מדברי ההסבר ניתן ללמוד כי עיקר תכליתו של החוק היא להגן על דיירי הבניין מפני פגיעה בשלוותם, פרטיותם ואפשר גם מפני פגיעה בגופם נוכח הצבתם של מאבטחים אישיים, שנשכרו כדי להגן על אחד מהדיירים המתגורר בבית המשותף. נראה כי המקרה של הצבת מאבטחים חמושים מטעם ועד הבית המשותף לשם שמירה על הבטחון למול סכנות לפגיעה מצד גורמים פליליים או חבלניים, אינו המקרה אשר המחוקק ראה לנגד עיניו. אלא, הצורך למנוע הצבתם של "מאבטחים אישיים" בא על רקע נוהגם של בכירי העבריינים וראשי ארגוני פשיעה לשכור באופן קבוע "מאבטחים אישיים" כדי לסכל ניסיונות התנקשות בחייהם, ואולי אף לסייע בקידום פעילויות עברייניות, לצד התחזקות המגמה של רכישת דירות מגורים בסביבות מגורים עירוניות וצפופות מצד אותם גורמים עבריינים. ניתן להניח כי הגשתה של הצעת החוק בפני שולחן הכנסת וקבלתה בעת הזו איננה מקרית, וזאת לנוכח ההתנקשויות וניסיונות ההתנקשות בראשי ארגוני פשיעה ומלחמות "העולם התחתון" המתרחשות ברחובות ובמיוחד לאחרונה, תוך העמדת אזרחים בלתי-מעורבים בסכנה, והחשש כי המאבטחים האישיים נושאי הנשק, יחשפו את מחזיקי הדירות בבית המשותף להסתברות גבוהה יותר לסכנה לחייהם ולרכושם.

ניתן להניח, כי אישור קצין המשטרה אשר נדרש לשם הצבת שמירה חמושה לא ינתן אם האישיות המאובטחת קשורה לעולם העברייני, וזאת על רקע מדיניות דומה הקבועה

¹ ס' 2(א) לחוק.

² ס' 2(ג) לחוק.

³ הצעת חוק הגבלת שירותי שמירה בבתים משותפים, התשס"ח-2008, ה"ח 254, 461.

בהנחיות הפנימיות של המשטרה ביחס לשמירה ניידת.⁴ על רקע זה צפויה להתעורר טענה מצד אותם עבריינים אשר נהגו להעזר בשירותי ליווי והגנה חמושים, לפיה שלילת אפשרותם לשכור שירותי אבטחה חמושה בבתי משותפים פוגעת בביטחונם האישי, בזכות לשלמות גופם, וכנגזרת ממנה גם נפגעת זכותם להגנה על חייהם מפני הסכנה הנשקפת להם מגורמי פשע המעוניינים לפגוע בהם. פגיעה זו, כך יטען, אינה עולה בקנה אחד עם סעיף 4 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. אמנם קיומה של זכות להגנה עצמית באמצעות נשיאת נשק או על ידי מאבטח חמוש איננה נקיה מספקות והושארה לעת הזו בצריך עיון,⁵ אך נניח לצורך הדין כי ניתן לראות בה פן של הזכות לחיים. כידוע, ההצדקה לפגיעה בזכות זו, צריכה להיבחן לאור מבחני פסקת ההגבלה. בעוד ששאלת התכלית הראויה של החוק לא תמצא במחלוקת (הגנת שלומם ורכושם של מחזיקי הדירות האחרים, מחד, ומתן סיוע למאבק בהתחזקות ארגוני הפשיעה, מאידך), הרי שגם ביחס להפעלתם של מבחני המידתיות נראה כי לא יוצר קושי להצדיק את החקיקה לאורם. כך, נראה כי מתקיים קשר רציונאלי בין האמצעי הפוגע לבין מטרת הפגיעה, וכן נבחר האמצעי שפגיעתו פחותה, מכיוון שהאיסור הקבוע בחוק מצומצם לבתים לשטח יחסית קטן, ובכל מקרה הרי שלא נאסרה שמירה חמושה לחלוטין, אלא קצין משטרה עדיין רשאי לאשר אותה בהתאם לשיקולים האמורים בחוק (למשל, מטעמים של "הגנה על שלומו או ביטחונו של אדם" - אם בידי המשטרה יהיה מידע מודיעיני בדבר איומים ממשיים על חייו של חבר במשפחת פשע). לבסוף, נראה כי מתקיים גם מבחן המשנה השלישי, "מבחן המידתיות הצר", הבודק האם קיים יחס ראוי בין התועלת שתצמח ממנו לבין היקף פגיעתו בזכות אדם: אמנם מניעת שירותי אבטחה חמושה לעבריינים, חברים בארגוני פשיעה עלולה לסכן את חייהם, אך יש לזכור כי בעצם עיסוקם, העבריינים והחברים בארגוני פשיעה נוטלים במודע על עצמם "סיכון" שיתנקשו בהם פיסית.⁶ יתרה מזאת, ניתן להניח כי גורמים המבקשים להתנקש בחייו של חבר בארגון פשיעה "יאלצו" לנקוט באמצעים קיצוניים ומסוכנים יותר אם הוא מוקף במאבטחים חסונים וחמושים, בגדר "מרוץ התחמשות", ובכך נשקפת סכנה רבה יותר לחייהם של עוברי אורח תמימים המצויים בסביבתם.

בפרשת **לוזון** דן ביהמ"ש בעניין דומה, ושיקולים אלה התקבלו כהצדקה לצמצום נגישותם של גורמים עבריינים לשירותי אבטחה פרטיים. כשם שנדחתה בפרשה זו הטענה בדבר אי-חוקתיות מדיניות משטרת ישראל למנוע מחברות אבטחה פרטיות לספק שירותי אבטחה ניידת לגורמים עבריינים, נראה כי גם בעניינו של חוק זה, ניתן יהיה לקבוע כי הוא עומד במבחני פסקת ההגבלה.

⁴ ראו המתואר בעמ"ס 9187/08 **לוזון נ' משטרת ישראל**, פס' 23 לפסק דינו של השופט דנציגר (טרם פורסם, 24.7.08).

⁵ שם, פס' 51 לפסק דינו של השופט דנציגר.

⁶ עת"מ 1886/06 **לוזון נ' משטרת ישראל**, פדאור 07(29)727 (2007).

לאור הלגיטימציה הגבוהה שזיהה בית המשפט שם לפגיעה באפשרות האבטחה של גורמים עבריינים, ניתן לתהות מדוע בחר המחוקק להסתפק בהגבלה יחסית מצומצמת, ולא הסדיר באופן מלא את נושא הגבלת השמירה האישית החמושה, ברוח המלצותיו של בית המשפט בפרשת **לוזון**, אשר ביקר את מערך הדינים והנהלים הקיימים. ההסדר המצומצם בא לידי ביטוי, ראשית, בהגבלתה של השמירה החמושה לשמירה בבתים משותפים בלבד. כמו כן, יש לשים לב כי ההגדרה של שמירה חמושה מתייחסת לשמירה תוך נשיאת כלי יריה,⁷ כלומר, נשק פוגעני אחר שאיננו כלי יריה, איננו נכלל תחת הגדרה זו. מנגד, ניתן לטעון כי קביעת האיסור באופן זה בא למנוע תחולה רחבה מדי של החוק, הטומן בחובו סנקציה פלילית, עקב מתן פרשנות רחבה מדי למשמעותו של נשק פוגעני אחר שאיננו כלי יריה, כגון "נשק קר", ומכל מקום קצין המשטרה רשאי לאסור אף שמירה שאינה חמושה בהתחשב בשיקולים המיוחדים הקבועים בחוק.⁸

זאת ועוד, גם אם הסתפק המחוקק בהגבלה מצומצמת יחסית כאמור, ניתן להעריך כי הטלת אחריות פלילית על מזמין השירות (הדייר בבית המשותף) ולא על העוסק בשמירה בלבד,⁹ הייתה עשויה לקדם יותר את המטרה החשובה של צמצום השימוש במאבטחים אישיים על ידי גורמים עבריינים, שימוש אשר מסכן את הציבור וזורע בו פחד.

בנוסף, כאמור, נראה כי המקרה שעמד לנגד עיניו של המחוקק הוא הצבתם של "מאבטחים אישיים" בבתים משותפים על ידי גורמים עבריינים אך ההסדר שנבחר עשוי לפגוע באפשרות אבטחתם החמושה של בתים משותפים, ובפרט כאלו הכוללים יחידות דיור רבות ביותר, כאשר הוועד המשותף הוא מזמין השירות והסכנה מפניה מבקשים הדיירים להתגונן היא פלילית או ביטחונית. גם אם ניתן להתיר אבטחה כאמור, האישור מוגבל ל-180 ימים בלבד והארכתו מעבר לכך מחייבת את אישורו של קצין משטרה בכיר,¹⁰ דבר אשר עלול להתברר כבלתי רצוי.

לסיכום, בעוד שיש לברך על צעד נוסף זה של המחוקק כחלק מהמאבק הכוללני בארגוני הפשיעה, אפשר כי לא יהיה בהסדר שנקבע כדי למצות את הטיפול בנושא האבטחה האישית הנהוגה בקרב ארגוני הפשיעה.

צליל וינשטיין

הועלה לאתר: 15.2.09.

⁷ הגדרתו של כלי יריה מצויה בסעיף 1 לחוק כלי-היריה, התש"ט-1949.

⁸ ס' 2(ג) לחוק.

⁹ ס' 3 לחוק.

¹⁰ ס' 2(ד) לחוק.